

Çocuk cerrahisi dergilerindeki kaynakların doğruluğu: Bir PUBMED taraması *

Ayşenur CERRAH CELAYİR, Serdar SANDER, Sinan CELAYİR

Zeynep Kamil Hastanesi ve Bakırköy SSK Hastanesi, Çocuk Cerrahisi Klinikleri, İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk Cerrahisi Anabilim Dalı, İstanbul

Özet

Amaç: Tıp yayınlarındaki kaynak hatalarının sıklığı üzerine yapılan çalışmalar kaynak kullanımında yüksek hata oranları göstermektedir. Bu çalışmada NLM-PUBMED kullanılarak, üç uluslararası çocuk cerrahisi dergisinin kaynaklarındaki yazım hataları oranının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Journal of Pediatric Surgery, Pediatric Surgery International, European Journal of Pediatric Surgery dergilerinin 2001 yılı ilk sayılarında kullanılan tüm kaynaklar PUBMED yoluyla tarandı. Kitap bölümleri, gazete yazıları, kongre kitapçıkları ve benzeri dergi dışı kaynaklar çalışmadan çıkarıldı. Tüm kaynaklar 6 parametre (1. Yazar 2. Başlık 3. Dergi adı 4. Yıl 5. Cilt 6. Sayfa numaraları) kullanılarak PUBMED kayıtları ile karşılaştırıldı ve ayrıntılı olarak incelendi.

Bulgular: Toplam 1506 kaynak incelendi. PUBMED, kaynak taraması için yüksek bir rastlanma sıklığına sahipti (% 92.8). Tüm degilerdeki hata oranı ortalama % 33.7 olarak bulundu. Bu oranlar Journal of Pediatric Surgery'de % 32.1, Pediatric Surgery International'da % 37.9 ve European Journal of Pediatric Surgery'de ise % 34 idi. Kaynakların % 70.2'si tek bir parametre hatası içeriyordu. İki parametre hatası üzerinde hata saptanmadı. En sık kaynak hatası yazar ad ve soyadlarında (% 56.2) saptandı.

Sonuç: PUBMED kaynakça doğruluğunu saptamak için iyi bir olanak sağlar ve PUBMED'de kaynaklara rastlanma oranı yüksektir (% 92.8). Çocuk cerrahisi dergilerinde kaynakça yazımında hata oranları yüksek bulunmuştur. Bu hatalardan kaçınmak ve sağlıklı kaynak taraması yapmak için yazarlara, dergi editörlerine ve yayıncılara önemli bir görev düşmektedir. Kaynakların kontrolü her aşamada da dikkatli yapılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Kaynak, çocuk cerrahisi, dergi, PUBMED

* XI. Ulusal Çocuk Cerrahisi kongresinde poster olarak sunulmuştur (8-10 Ekim 2003, Şanlıurfa).

Adres: Dr. Ayşenur Cerrah Celayir, Sakacı sok. Mehmet Sayman Apt. No: 77-8, Kazasker, 34736, Kadıköy-İstanbul

Yayına kabul tarihi: 12.01.2004

Summary

The accuracy of references in the pediatric surgery journals: a PUBMED review

Background/aim: Studies on the frequency of reference errors in medical journals have been published previously, which demonstrated high rate of errors in reference citations. In this study we aim to analyse the reference error rate of three pediatric surgical journals using NLM's PUBMED.

Method: We have reviewed the reference citations in the first issues (No: 1) of year 2001 of the Journal of Pediatric Surgery (Vol: 36), Pediatric Surgery International (Vol: 17) and European Journal of Pediatric Surgery (Vol: 11) to determine their accuracy with PUBMED. All of the references were examined from each volume. References in non-journal items, such as books, proceedings of scientific meetings, and newspaper articles were excluded. All citations were examined in detail by dividing them into six component elements and compared with the PUBMED records.

Results: PUBMED had a high positive hit rate (92.8 %) for references. The overall error rate was found 33.7 %. Individual error rates were as follows: Journal of Pediatric Surgery 32.1 %, Pediatric Surgery International 37.9 % and European Journal of Pediatric Surgery 34.6 %. Overall 70.2 % of references contained errors in one element; the remaining contained errors in two elements. No reference contained errors in three or more elements. The most common error was the authors' surnames and initials (56.2 %).

Conclusion: The PUBMED gives a good opportunity to investigate the accuracy and has a high positive hit rate (92.8 %). However the rate of citation errors in the pediatric surgery journals are also found high compared with to other medical journals. To avoid this and make a healthy search the contributors of this journals and corresponding authors need to take more care in checking their references before publication.

Keywords: Reference, pediatric surgery, journal, PUBMED

Giriş

Tıbbi dergilerde yayınlanan makaleler genellikle bir kaynak listesi içermektedir. Bu, yazının yorumu ve ileri sürülen bilgilerin açıklaması anlamına geldiği gibi okuyucuya bilginin kaynağını da gösterir (1). Araştırma çalışmalarında doğru yazılan kaynaklar bilimsel içeriğin aktarılması için temeldir, dolayısıyla araştırmanın kolay yapılabilmesi için kurallara uygun olarak yazılmalıdır. Ayrıca ; doğru yazılan kaynaklar, çalışmanın kalite ve güvenilirliğinin yanısıra yazar ve derginin değerini de artırmaktadır (2,3). Sonuç olarak makalelerde kaynaklar bölümünde hata oranının düşük olması beklenir. Daha önce de farklı tıp dergilerinde yapılan çalışmalarda kaynak kullanımındaki hataların yüksek oranda olduğu gösterilmiştir (4-11). NLM-PUBMED, en geniş kapsamlı ve ücretsiz olduğundan, internet ortamında tıbbi makalelere ulaşmada en sık kullanılan sistemdir (12,13,14).

Klasik kütüphane kaynaklarından yararlanılarak tıp dergilerindeki kaynak hatalarının sıklığı üzerine çalışmalar daha önce de yapılmıştır (4-11). Çalışmamız, internet kullanılarak çocuk cerrahisi dergilerindeki kaynakların doğruluğunu araştıran ilk çalışmadır ve amacı, NLM-PUBMED kullanılarak uluslararası üç çocuk cerrahisi dergisinde yayımlanmış makalelerdeki kaynakların hata oranlarını saptamaktır.

Gereç ve Yöntem

Bu çalışma üç adet uluslararası çocuk cerrahisi dergisinin 2001 yılı, ilk sayıları incelenerek yapıldı: Journal of Pediatric Surgery (JPS) (Cilt:36), Pediatric Surgery International (PSI) (Cilt:17), European Journal of Pediatric Surgery (EJPS) (Cilt:11).

Dergilerdeki tüm kaynaklar arka arkaya numaralandırıldı. Kitap, bilimsel toplantı sunuları, gazete yazıları gibi dergi dışı kaynaklar çalışmaya alınmadı ve taranan kaynakların toplamı hesaplandı. Index Medicus'ta ve PUBMED'de yer almayan yayınların kaynakları çıkarıldı, bunlar PUBMED negatif kaynak olarak belirlendi. PUBMED pozitif rastlanma sıklığını saptamak için aşağıdaki formül kullanıldı. Hata % = [(PUBMED pozitif kaynaklar / (Toplam taranan kaynaklar - PUBMED negatif kaynaklar)] X 100.

PUBMED pozitifliği her bir dergi için ayrı ayrı hesaplandı.

Çalışmaya alınan tüm kaynaklar doğruluk açısından ayrıntılı olarak incelendi. NLM-PUBMED'den her bir kaynak verisi elde edildi ve dergide yazılan bilgiler aşağıdaki ölçütlere göre karşılaştırıldı:

- 1. Yazarlar: Heceleme, soyad, ilk ad, sıralar.*
- 2. Çalışma başlığı: Heceleme ve noktalama.*
- 3. Dergi adı: Index Medicus'taki listelere uygun kısaltmaların kullanılması.*
- 4. Yıl*
- 5. Cilt: Numarası.*
- 6. Sayfa numarası: İlk sayfa numarası, son sayfa numarası.*

Kaynaklarda bu altı ölçütten herhangi birinde hata varsa yanlış kabul edildi. Ölçütlerin herbirindeki hatalar, bir hata olarak kaydedildi ve hata içeren kaynakların yüzdesi hesaplandı. Bu ölçütlerin yanısıra her dergide kaynakların istenen kurallara uygun olarak yazılıp yazılmadıkları değerlendirildi.

PUBMED pozitif rastlanma değerleri, toplam hata oranı ve kaynak yazılım kuralındaki hata oranı her üç dergi arasında Ki-kare testi kullanılarak karşılaştırıldı ve p<0.05 değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Bulgular

903 kaynak Journal of Pediatric Surgery (Cilt 36), 318 kaynak Pediatric Surgery International (Cilt 17), 285 kaynak European Journal of Pediatric Surgery (Cilt 11) 'den olmak üzere toplam 1506 kaynak bu çalışmada incelendi. 1506 kaynağın 93'ü çalışma dışı sayılarak 1413 kaynak çalışmaya alındı. Bunların 101'i PUBMED negatif, 1312'si PUBMED pozitif idi.

Kaynaklara PUBMED'de rastlanma oranı toplam % 92.8; JPS'de % 93.8, PSI'de % 91.7, EJPS'de % 90.8 olarak saptandı.

Genel olarak kaynakların % 70.2'si en az bir ölçütte hata, kalanlar ise iki ölçütte hata içermekteydi. Üç veya daha fazla ölçütte hata içeren kaynak saptanmadı. En sık yanlışlık yazar adlarında yapılmıştı (% 11

Tablo 1. Uluslararası üç çocuk cerrahisi dergisinin kaynaklarının hata oranlarının karşılaştırılması

	Journal of Pediatric Surgery	Pediatric Surgery International	European Journal of Pediatric Surgery	Toplam
İncelenen toplam kaynak sayısı	903	318	285	1506
Kaynağa PUBMED'de rastlanma oranı (%)	93.8	91.7	90.8	92.8
Hatasız kaynak sayısı	549	165	155	869
Hatalı kaynak sayısı	260	101	82	443
Kaynaklardaki hata oranı (%)	32.1	37.9	34.6	33.7
En sık yapılan kaynak hata tipleri				
1. Yazar adı	177	60	55	292 (% 56.2)
2. Başlık	12	28	2	42 (% 8)
3. Dergi adı	21	6	13	40 (% 7.7)
4. Yıl	8	8	7	23 (% 4.4)
5. Cilt numarası	19	4	2	25 (% 4.8)
6 a. İlk sayfa numarası	14	10	3	27 (% 5)
6 b. Son sayfa numarası	54	7	10	71 (% 13.6)
Tüm Hataların Toplamı	305	123	92	520
a. Tek hata	215	79	70	364
b. İki hata	45	22	11	78
Yazılım Kural Hatası	19	23	185	227
Yazılım kural hatası oranı (%)	2.1	7.2	64.9	15

56.2); daha sonra sayfa numarası (% 18.8), makale başlığı (% 8.1), dergi adı (% 7.7), cilt numarası (% 4.8) ve yıl (% 4.4) gelmekteydi.

Kaynak yazılım kurallarında hata oranı ortalama % 15 bulundu. JPS'de % 2.1, PSI'de % 7.2, EJPS'de % 64.9 idi.

Kaynaklara PUBMED'de rastlanma oranı ve genel hata oranı arasında dergiler arasında bir fark bulunmadı, buna karşın kaynak yazılım kurallarındaki hata oranları arasında anlamlı fark mevcuttur ($p < 0.05$).

Dergilerdeki hata oranlarının ayrıntıları Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tartışma

Tıbbi ve tıbbi olmayan dergilerdeki kaynakların doğruluğu üzerine yapılan çalışmalarda, % 8'den % 56'ya dek değişen hata oranları bulunmuştur (1-11). Bu çalışmalar genellikle klasik kütüphane çalışmaları şeklindedir. Son literatürde medline taramaları için bu kaynakların kullanımı hakkında pek çok kayıt vardır. NLM- PUBMED en sık kullanılan ve geçerli olan tıbbi bir kaynakçadır (12-14).

PUBMED veya diğer tıbbi kaynaklar kullanılarak

internet ile yapılan bir Medline araştırmasında en büyük sorun yazar adında olan hatalardır. Yazarın ilk adı yanlışsa kaynak bulunmasında güçlük yaşanır. Yine de internet ile, kaynakların diğer birimleri kullanılarak görece olarak daha hızlı şekilde kaynak bulunabilir (14). Ayrıca, kaynağın doğruluğundan bir şüphe olursa araştırmacının kayıtları karşılaştırma şansı vardır. İkinci önemli sorun ise yayınların internette sınıflandırılmış olmasından kaynaklanmaktadır, buna karşın PUBMED ile yayını bulma sıklığı yüksektir (% 92.8).

Çalışmamızda kaynaklarda genel hata oranı % 33.7 olarak bulunmuştur. Genel tıp dergilerindeki benzer çalışmalarda % 4.1'den % 40.3'e dek değişen (ortalama % 26.5) hata oranları bildirilmiş (7), en yüksek hata oranı % 69.7 ile kadın doğum dergilerinde bulunmuştur (2). Çocuk cerrahisi dergilerindeki hata oranları bu sonuçlara benzerdir.

Bu çalışmada karşılaşılan en büyük hata oranları yazar ad ve/veya soyadlarındaydı. Çalışmamızda yazar adları tek bir başlık altında değerlendirildi. Yazar adları ile ilgili hatalar ayrıntılandırılarak tek tek sayılıydı, hata oranı daha da yüksek bulunacaktı. Yazar adı yanlış yazıldığında internet ortamında yayına ulaşmak güçleşmektedir. Dolayısıyla bu tip hatalar büyük hata olarak kabul edilmektedir. Yazar adı

dışında incelenen değerlerdeki diğer hatalar küçük hata olarak kabul edilmektedir, yazar adı yanlışsa kaynağa ulaşabilmek için bunlar kullanılabilir (5).

Çocuk cerrahisi dergileri göreceli olarak daha yeni dergilerdir. Kaynak yazılım kurallarında nadiren büyük değişiklikler yapılmaktadır. En eski dergilerdeki hata oranları ile karşılaştırıldığında en düşük hata oranına sahiptirler. Kaynak yazılım kuralları değişmiş olan EJPS’de hata oranının yüksek olmasını bu durum açıklayabilir. Yeni yazılım kurallarına uyum sürecinde hata oranının daha yüksek olması beklenen bir sonuçtur.

İnternet ortamında tarama yaparken yazar adlarının hatasız olması çok önemlidir. Kaynak kullanımında yazılım hataları olması, okuyucuların kaynakta kullanılan makaleye ulaşımını ve dolayısıyla bilgilerin kontrol edilmesini ve doğruluğunun kanıtlanmasını güçleştirir (1). Klasik bir kütüphane araştırmasında ise hatalı başlık, yıl, cilt ve sayfa numaraları kaynağa ulaşmayı olanaksız hale getirebilir. Günümüzde Medline için internet kaynakları vardır ve öncelikli olarak kaynak taramalarında kullanılmaktadır.

Kaynakların doğruluğundan emin olmak kimin sorumluluğunda olmalıdır? Dergilerdeki yazarlara bilgi bölümlerinde; “Kaynakların doğruluğundan yazarlar sorumludur ve özgün kayıtlardan kaynakların doğrulanması yapılmalıdır” denilmektedir. Bununla beraber bu çalışma göstermektedir ki çocuk cerrahisi dergilerinde bu kontrol yeterince özenle yapılmamaktadır. Bu gibi hatalar yazının, yazarın ve derginin güvenilirliğini azaltmaktadır.

Kaynaklardaki hata oranlarını azaltmak için; başka bir kaynaktan kopyalamak yerine kaynağı doğrudan elde etmek, yazar adı ve başlığın kendi ulusal dilleriyle yazılması, kaynak sayısının sınırlandırılması, özetle beraber kaynakların ilk sayfada sunulması gibi önlemler önerilmektedir (3).

Yayımlama öncesi kontrol kağıdının tekrar gözden geçirilmesi editörler için bir seçenektir. Bu işlem ayrıca zamandan tasarrufu da sağlamaktadır. Dergilere gönderilen yazıların ve dolayısıyla kaynaklarının çokluğu düşünülürse, hatalı kaynakları yazarlara bildirerek, yazarlar tarafından da tekrar gözden geçi-

rilmesi sağlanmalıdır (1,3). Ayrıca hata oranını azaltmak için yayına kabul edilen yazının bilgisayar diskinde kayıtlı edilmesi kolaylık sağlamaktadır.

Sonuç olarak: NLM-PUBMED, kaynakların doğruluğunu araştırmak için iyi bir fırsattır ve geçerli bir internet Medline araştırması yapmak için yüksek pozitif rastlanma oranına (% 92.8) sahiptir. Çocuk cerrahisi dergilerindeki % 33.7’lik kaynak yazılım hatası oranı, diğer tıp dergilerindeki hata oranlarına benzer sıklıktadır. Bu hata oranını azaltmak amacıyla yazarlar, hakemler ve yayın kurulundaki görevliler yazının yayımlanma öncesi her aşamasında kaynakları daha dikkatli kontrol etmelidirler.

Kaynaklar

1. Kee WDN, Roach VJ, Lau TK: The accuracy of references in the Hong Hong Medical Journal. HKMJ 3:377, 1997
2. Roach VJ, Lau TK, Ngan Kee WD: The quality of citations in major international obstetrics and gynecology journals. Am J Obstet Gynecol 177:973, 1977
3. Origel AV, Martinez GG, Nieto MAV: The accuracy of references in paediatric journals. Arch Dis Child 85:497, 2001
4. McLellan MF, Case LD, Barnett MC: Trust, but verify: The accuracy of references in four anesthesia journals. Anesthesiology 77:185, 1992
5. Asano M, Mikawa K, Nishina K, et al: The accuracy of references in Anaesthesia. Anaesthesia 50:1080, 1995
6. Key JD, Roland CG: Reference accuracy in articles accepted for publication in the Archives of Physical Medicine and Rehabilitation. Arch Phys Med Rehabil 58:136, 1977
7. Evans JT, Nadjari HI, Burchell SA: Quotation and reference accuracy in surgical journals. A continuing peer review problem. JAMA 263:1353, 1990
8. De Lacey G, Record C, Wade J: How accurate are quotations and references in medical journals? BMJ 291:884, 1985
9. Doms CA: A survey of reference accuracy in five national dental journals. J Dent Res 68:442, 1989
10. Eichorn P, Yankauer A: Do authors check their references? A survey of accuracy of references in three public health journals. Am J Public Health 77:1011, 1987
11. Foreman MD, Kirchhoff KT: Accuracy of references in nursing journals. Res Nurs Health 10:177, 1987
12. McEntyre J, Lipman D: PUBMED: bridging the information gap. CMAJ, 164:1317, 2001
13. Cimino JJ: Beyond the Superhighway: Exploiting the Internet with Medical Informatics. J Am Med Inform Assoc 4:279, 1997
14. Wood FB, Cid VH, Siegel ER: Evaluating Internet End-to-end Performance: Overview of Test Methodology and Results. J Am Med Inform Assoc 5:528, 1998